

223

ΝΑΤΑΛΗ ΕΜΜ. ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΤΑ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ 1908 ΕΠΟΧΗΝ,

Τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον Σερρῶν κατὰ τὴν μετὰ τὸ Τουρκικὸν Σύνταγμα τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1908 ἐποχὴν διηύθυνεν ὁ Ἀντώνιος Σαχτούρης, συνετὸς καὶ ἱκανὸς πρόξενος μὲ βοθητικὸν ἐπιτελεῖον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὸν Δημοσθένην Φλωριᾶν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Ν ο ὕ τ σ ο ς», τὸν Β. Καψαμπέλην ¹⁾ καὶ τὸν Ἰωάννην Παπάζογλου ὡς διερμηνεῖα καὶ τέως σύνδεσμον τῆς ἀνταρτικῆς κινήσεως τοῦ νομοῦ Σερρῶν.

Ἡ ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἑλληνοσ προξένου, πλήρη δυσκολιῶν καὶ παρεξηγήσεων πρὸς τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς ἐνεῖχε προσθέτως καὶ τὴν φροντίδα νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ ἐξουδετερώσῃ καὶ τὰς Βουλγαρικὰς μηχανορραφίας. Ἐκτὸς τούτου τὸ Νεοτουρκικὸν Κομιτᾶτον «ἢ Ἐνωσις καὶ Πρόοδος» ἤρχισε νὰ ἀντιμετωπίζῃ μὲ ἰδιαίτερον φυλετικὸν μῖσος τὴν ἀπελευθερωτικὴν κίνησιν τοῦ ὑποδούλου στοιχείου τῆς Μακεδονίας καὶ νὰ θέτῃ εἰς ἐκτέλεσιν, μὲ προδιαγεγραμμένον πρόγραμμα, δολοφονίας προγραφέντων στελεχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, κυρίως δὲ τοὺς τέως συνδέσμους καὶ διερμηνεῖς τῶν Ἑλληνικῶν προξενείων, ἐκ φόβου μήπως ἀνασταθοῦν τὰ ἀνταρτικὰ σώματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια πρὸ ἔτους μόλις μετὰ μουσικῶν καὶ τελετῶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Συντάγματος παρεδόθησαν, ἀφωπλίσθησαν καὶ ἡμνηστεύθησαν.

Ἐκ τῆς σειρᾶς πολλῶν στυγερῶν δολοφονιῶν γενομένων εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Μακεδονικῆς γῆς παραθέτομεν ἐκεῖνας ποὺ ἔχουν σχέσιν μὲ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

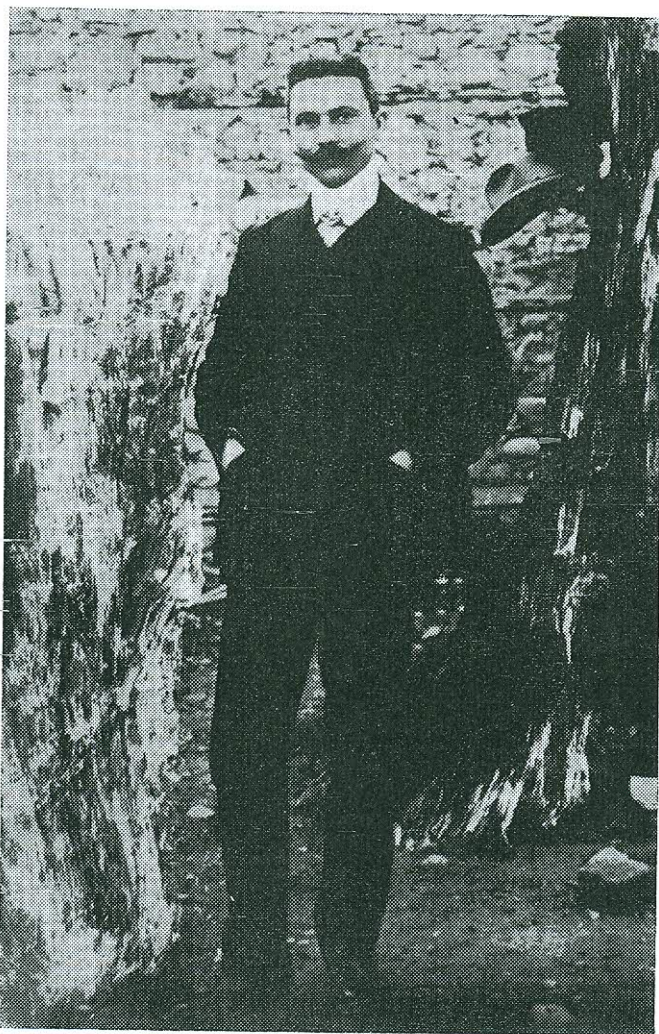
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

1871 - 1909

Πρόεδρος τοῦ ὁμίλου «ΟΡΦΕΥΣ» Σερρῶν, ὁ Ἰωάννης Παπάζογλου ἐκλεκτὸς πατριώτης, ἄφοβος εἰς τὴν ἀποστολὴν του, προικισμένος μὲ σπανίαν ἱκανότητα νὰ ἀναπτύσῃ ἀσυνήθη ἐνέργειαν καὶ ὀργανωτικὴν δρασίαν

1) Ὁ Β. Καψαμπέλης ἐπεσε νεκρὸς ἐληθείς ὑπὸ ἐχθρικῆς σφαίρας εἰς τὸ μέτωπον, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκ τῶν πρώτων διήρχετο τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ Ἀξιοῦ τὴν παραμονὴν τῆς ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης).

καὶ ἐνῶ ἐξήσκει ἡσύχως τὸ χονδρεμπόριον τῶν ξυλανθράκων ἔπεσε θῦμα τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου τὴν 17ην Δεκεμ. 1909 δολοφονηθεὶς εἰς τὴν προκουμαίαν τοῦ Λευκοῦ Πύργου τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἰωάννης Παπάζογλου

Παραθέτομεν τὴν ἀναγγελίαν τῆς ἀγρίας δολοφονίας ὅπως τὴν ἀνέγραψεν ἡ τότε καθημερινὴ ἑφημερὶς τῆς Θεσσαλονίκης «ΝΕΑ ΑΛΗΘΕΙΑ» τῆς 18ης Δεκεμβρίου 1909, ἡ θεωρουμένη ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν ὡς ἡ ἀπηχοῦσα τὴν γνώμην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνταρτικοῦ Ἀγῶνος, τοῦ διευθυνομένου ἐξ Ἀθηνῶν.

«Τὴν νύκτα τῆς Τετάρτης περὶ τὴν 1ην μετὰ μεσονύκτιον ὥραν ὁ ἐκ Σερρῶν ἔμπορος Ἰωάννης Παπάζογλου, ὅστις ἀπὸ τεσσάρων ἡμερῶν παρε-

πιδήμει ἐν τῇ πόλει μας καταλύων εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Σερρῶν ἐξῆλθε τοῦ κήπου τοῦ Λευκοῦ Πύργου ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἔνθα κατέλυεν, ἀκολουθῶν τὴν παραλιακὴν ὁδόν. Μόλις δὲ ἔφθασεν ἀντικρὺ σχεδὸν τοῦ Σκαῖτιγκ Πάλας, τρεῖς πυροβολισμοὶ ἠκούσθησαν ἔκαι τρεῖς σφαῖραι ἐσύριξαν. Εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν πυροβολισμῶν, οἱ εἰς τὰ πλησίον καφενεῖα καὶ ζυθοπωλεῖα θαμῶνες καὶ ὑπάλληλοι ἐξῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἀνεκάλυψαν ἐντὸς τῆς θαλάσσης ἓν σῶμα ὅπερ καὶ ἀνέσυρον, ἦτο τὸ πτώμα τοῦ ἀσπλάγχως δολοφονηθέντος Ἰωάννου Παπάζογλου. Πάραυτα μετεφέρθη ὑπὸ τῶν προσδραμόντων πρὸς ἀναγνώρισιν εἰς τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ τῆς Νέας Παναγίας ἔνθα ἦτο ἐκτεθειμένον καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν. Ὁ δολοφονηθεὶς φέρει τρεῖς πληγὰς ἐκ βολῆς περιστρόφου, μίαν εἰς τὸ δεξιόν, μίαν εἰς τὸ ἀριστερὸν καὶ μίαν εἰς τὸ μέσον τοῦ στήθους ἐκ τῶν ἔμπροσθεν.

Ὁ οὕτω ἀγρίως ἐκ τῆς κοινωνίας ἡμῶν ἀφαρπασθεὶς Ἰωάννης Παπάζογλου κατήγετο ἐκ Σερρῶν ἔνθα καὶ ἀπῆλauen ἀμερίστου ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως παρ' ἀπάντων ἐν γένει τῶν πολιτῶν. Ἄλλοτε διετέλεσε διερμηνεὺς τοῦ ἐν Σέρραις Ἑλληνικοῦ Προξενείου κατόπιν δὲ παραιτηθεὶς τῆς θέσεώς του ταύτης ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν γαιανθράκων, εἰς ὃ ἀνέπτυξε ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργητικότητα καὶ δραστηριότητα. Πρὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Συντάγματος συνεπεία συκοφαντίας τοῦ Βουλγάρου Θεοδωρῶφ εἶχε συλληφθῆ καὶ φυλακισθῆ. Μετὰ ἐξάμηνον δὲ ἐν ταῖς φυλακαῖς κράτησιν ἠθώθη ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου Δικαστηρίου. Γόνος διακεκριμένης οἰκογενείας συνεδέετο διὰ δεσμῶν μετὰ τῶν ἐγκριτοτέρων οἰκογενειῶν ἐν Σέρραις καὶ ἐνταῦθα συνδεόμενος διὰ τοιούτων μετὰ τοῦ ἐν Σέρραις Προξένου τῆς Αὐστρίας, μετὰ τοῦ ἐνταῦθα μεγαλεμπόρου κ. Ζλατάνου καὶ τοῦ Ταμίου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀνατολῆς, κ. Ἰ. Καπέτη.

Ἡ δολοφόνος χεὶρ ἀπέκοψε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς ἐγκρίτου πολίτου, ἀρχηγοῦ πολυμελοῦς οἰκογενείας, εὐηπολήπτου ἐμπόρου καὶ ἀγνοῦ πατριώτου ἐν ἡλικίᾳ 38 ἐτῶν. Τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα διεβιβάσθη τηλεγραφικῶς εἰς τὴν οἰκογένειάν του ἐν Σέρραις.

Τὰ τῆς κηδείας του κανονισθήσονται σήμερον.

Ὁ ἀτυχὴς μάρτυς ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω ἦτο ἐκτεθειμένος εἰς τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ τῆς Νέας Παναγίας. ἔνθα πλῆθος λαοῦ ἐξ ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων συνέρρεεν ἵνα χύσῃ ἐν δάκρυ ἐπὶ τῆς σοροῦ ἐνὸς πολυτίμου κοινωνικοῦ παράγοντος.

Τὸ στυγερὸν τοῦτο κακούργημα κρατεῖ ἐν μεγίστῃ συγκινήσει ἅπασαν τὴν κοινωνίαν τῆς πόλεως ἡμῶν».

Ἡ Τουρκικὴ ἀστυνομία ἐκτελοῦσα ὁδηγίας τοῦ Τουρκικοῦ Κομιτάτου καὶ διὰ νὰ ἐπιφέρῃ σύγχυσιν εἰς τοὺς κύκλους τῶν προξένων τῶν Μεγάλων

Δυνάμεων έστειλε πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «ΝΕΑΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ» τὴν κάτωθι δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ φύλλον τῆς 20ῆς Δεκεμβρίου 1909 ἀνακοίνωσιν.

Ο ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

Τῇ ἐφημερίδι ΝΕΑ ΑΛΗΘΕΙΑ

«Προχθὲς τὴν νύκτα τὴν 7 1/2 ὥραν ἐν τῇ προκουμαίᾳ ἐφονεύθη ὑπὸ ἀγνώστων ὁ ἐκ Σεργῶν Ἑλλήν Γιάγκος Παπάζογλου ἐφέντης. Ἐπίσης πρότινων ἡμερῶν ἐφονεύθη ὑπ' ἀγνώστων ἐξ ἐνέδρας καὶ ὁ ἐπίσης Ἑλλήν Ἀλέξανδρος ἐφέντης ἐνῶ ἐπέστρεφεν εἰς Σέρρας προερχόμενος ἐκ Νιγρίτης Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ φονευθέντες Γιάγκος καὶ Ἀλέξανδρος ἐφέντηδες μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἐκτιμήσαντες τοὺς ὑψηλοὺς φιλοδικαίους σκοποὺς τῆς Συνταγματικῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως οὐδέποτε ἔπαυσαν νὰ καταβάλλωσι τὰς φροντίδας τῶν ἐναντίον τῶν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν μας Ἑλλήνων / Ρούμ / διαδιδομένων Ἑλληνικῶν / γιουνανῆ / ἰδεῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ Ὀθωμανισμοῦ ὡς καὶ νὰ βοηθῶσι τὴν Κυβέρνησιν διὰ παντοίων τρόπων ἔργῳ τε καὶ λόγῳ καὶ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἀποδείξεις καὶ τεκμήρια, ἐξηκριβώθη εἰς βαθμὸν ἐπαρκῆ ὅτι οἱ εἰρημένοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπαναστατικοῦ / γιουνανῆ / κομιτάτου. Νῦν ἡ ἀστυνομία ἐνασχολεῖται πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ καταδίωξιν τῶν φονέων, τῶν ὀργανωτῶν καὶ τῶν ὑποκινητῶν, συλληφθέντες δὲ παρεδόθησαν εἰς τὴν ἀνάκρισιν περὶ τὰ 15 - 20 πρόσωπα, περὶ τῶν ὁποίων ἡ ὑπηρεσία ἔχει γνῶσιν ὅτι σχετίζονται μὲ τὸ εἰρημένον κομητᾶτον.

Ἐπὶ τούτοις ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον ὅπως γίνῃ ἡ παροῦσα ἀνακοίνωσις ἵνα γνωσθῇ κατὰ πόσον ἔχονται ἀληθείας αἱ περὶ τοῦ ἀντιθέτου κυκλοφοροῦσαι φῆμαι.

Θεσσαλονίκη τῇ 18 Δεκ. 1909

Ὁ Διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας

Ε Δ Ι Π

Αὐταὶ «αἱ περὶ τοῦ ἀντιθέτου κυκλοφοροῦσαι φῆμαι» εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ δράματος. Ἡ κυκλοφοροῦσα φήμη ἦτο ὅτι ὁ Ἰ. Παπάζογλους ἐφονεύθη ἀπὸ Τοῦρκον ἀξιωματικὸν ἐντεταλμένον τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου, καθ' ὃν χρόνον ἐξετέλη ἐμπιστευτικὴν ἀποστολὴν κατασκοπείας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας. Τοῦτο εἶναι ἐξηκριβωμένον ἐκ τῆς πλευρᾶς τῶν στελεχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀνταρτικοῦ ἀγῶνος καὶ ἀπόδειξις εἶναι ὅτι ἡ πολυμελὴς οἰκογένειά του ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, καὶ ἀντὶ νὰ

τὸν καλύψη ἢ ἀφάνεια, ὁ τάφος του εἰς κεντρικὸν μέρος τοῦ νεκροταφείου Θεσ)νίκης μὲ χρυσᾶ γράμματα τὸν ἀναγράφει «ἔθνομάρτυρα Μακεδονομάχον» Παραθέτομεν εἰδησεογραφίαν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου.

«ΣΚΡΙΠ» 20 Δεκ. 1909 ἀρ. 16661.

ΝΕΩΤΕΡΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ ΤΗΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΟΜΙΤΑΤΟΥ

Θεσ)νίκη 19 Δεκ. 1909 (ἰδιαίτ. τηλ. Σκρίπ). Ὡς σᾶς ἐτηλεγράφησα χθὲς ὁ φόνος τοῦ Ἰωάννου Παπάζογλου ἦτο πολιτικός. Τὸ Νεοτουρκικὸν Κομιτᾶτον ἐκδικούμενον διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ καπετὰν Ἀλεξάνδρου ἐσχεδίασε καὶ ἐξετέλεσε τὸν φόνον τοῦ ἐκ Σερρῶν ὁμογενοῦς ὑπὸ τὰς ἐξῆς περιστάσεις :

Ὁ Ἰωάννης Παπάζογλου παρευρίσκετο εἰς τὴν παράστασιν τοῦ κινηματογράφου εἰς τὸ Θέατρον τοῦ Λευκοῦ Πύργου, ὅπου τὸν συνήνησεν ὁ ἀξιωματικὸς Ἀλῆ ἐφένδης ἐκ Σερρῶν φίλος του, μετὰ τοῦ ὁποίου προηγουμένως εἶχε συμφάγει. Μετὰ τὸ πέρας τῆς παραστάσεως ἀμφότεροι διηθύνθησαν διὰ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ὅπου διέμενον.

Καθ' ὁδὸν ὅμως παρουσιάσθησαν ἐνώπιόν των εἷς ἀξιωματικὸς καὶ ὁ γνωστὸς διευθυντὴς τοῦ δολοφονικοῦ τμήματος τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου Σερρῶν καὶ ἀμέσως ὡς ἐκ συνθήματος οἱ δύο αὐτοὶ μετὰ τοῦ Ἀλῆ ἐξηγαγον τὰ περιστροφὰ των καὶ ἤρχισαν νὰ πυροβολοῦν κατὰ τοῦ Ἑλληνοσ. Εἰς τὸ στήθος τοῦ θύματος ἐνεσφηνώθησαν τέσσαρες σφαῖραι, οἱ δὲ δολοφόνου κατόπιν ἀπεπειράθησαν νὰ ρίψουν τὸ θῦμά των εἰς τὴν θάλασσαν.

«ΣΚΡΙΠ» 24 Δεκ. 1909 ἀρ. 16664

ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Βόλος 22 Δεκ. Κατ' ἀφηγήσεις ἐπιβατῶν ἐκ Θεσ)νίκης οἱ διωγμοὶ τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀποδιδομένην εἰς αὐτοὺς δολοφονίαν τοῦ Παπάζογλου ἐξακολουθοῦν. Πλεῖστοι συλλήψεις καὶ ἀπελάσεις Ἑλλήνων ὑπηκόων ἐνεργοῦνται καθ' ἑκάστην, βασιλεύει δὲ τρομοκρατία πλήρης».

Θεσ)νίκη 23 Δεκ. Οἱ Νεότουρκοι βλέποντες τὴν μεγάλην ἐξέγερσιν τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸν φόνον τοῦ Παπάζογλου ἐδήλωσαν εἰς πολλοὺς ὅτι θὰ προβοῦν εἰς σφαγὰς ἂν οἱ Ἕλληνες ἀποπειραθοῦν ν' ἀντεκδικήσουν τὴν δολοφονίαν αὐτοῦ.

ΘΕΣ)ΝΙΚΗ 23. Σήμερον παρουσιάσθη πρὸ τῆς ἀστυνομίας ὁ ἀξιωματικὸς ὁ συνοδεύων τὸν Παπάζογλου κατὰ τὴν νύκτα τῆς δολοφονίας. Ὁ ἀξιωματικὸς ἀνεκρίθη, ἀνεκρίθη τυπικῶς καὶ παραδόξως ἀπελύθη. Οἱ πρόξενοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἀπέδωσαν τὴν δολοφονίαν εἰς τοὺς Νεοτούρκους καὶ μάλιστα ἐνεργοῦσιν ἐμμέσως πρὸς ἀπόλυσιν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατουμένων Ἑλλήνων.

ΘΕΣ)ΝΙΚΗ 23. Δεκ. Λέγεται καὶ ἐπιβεβαιοῦται παρὰ τοῖς μεμνημένοις κύκλοις ὅτι τὸ Κομιτάτον προέγραψε πολλοὺς Ἑλληνας προκρίτους Σερρῶν καὶ Θεσσαλονίκης.

Καὶ ὡς νὰ μὴ ἔφθανεν ἡ ἀναστάσις εἰς τοὺς κύκλους τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου Σερρῶν καὶ Θεσσαλονίκης μὲ τὴν σκληρὰν δολοφονίαν τοῦ Παπάζογλου, εἰς τὸ ἴδιον φύλλον τοῦ «ΣΚΡΙΠ» δημοσιεύεται καὶ νέα δρᾶσις τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου εἰς τὴν περιφέρειαν Σερρῶν.

«ΣΚΡΙΠ» 24 Δεκ. 1909.

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΠΡΩΘΙΕΡΕΩΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΝΕΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΟΜΙΤΑΤΟΥ

ΘΕΣ)ΝΙΚΗ 23. Δεκ. Τὸ Νεοτουρκικὸν Κομιτάτον ἐξακολουθεῖ νὰ δολοφονῇ τοὺς σημαίνοντας Ἑλληνας ἐπιτεῖνον τὴν ἐξέγερσιν καὶ ἐξωθοῦν τοὺς Ἑλληνας εἰς τὰ ἄκρα.

Χθὲς πάλιν ἐδολοφονήθη εἰς τὸ χωρίον Καλένδρα, τὸ κείμενον παρὰ τὰς Σέρρας, ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ Κομιτάτου ὁ πρωθιερεὺς Παπαμιχαήλ, ὁ ὁποῖος ἐθεωρήθη παρ' αὐτῶν ὑποπτος διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Αἱ Σέρραι διατελοῦν ἀνάστατοι οἱ δὲ Ἕλληνες εἶναι ἐξερεθισμένοι ὑπερμέτρως».

Διὰ τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν συσκότισιν τῆς ἀληθείας ἐκ μέρους τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Ἰωάννου Παπάζογλου ἀρκούντως διαφωτιστικὰ καὶ ἀδιαμφισβητήτου κύρους εἶναι τὰ κατωτέρω παρατιθέμενα δύο ἔγγραφα.

Λίαν διαφωτιστικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ κατωτέρω ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου Κ. Καπέτη, ἀνωτέρου στελέχους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ δισεγγόνου τοῦ Ἐμμανουὴλ Παπᾶ τοῦ κατὰ τὸ 1821 ἀρχιστρατήγου τοῦ Μακεδονικοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Ἰανουαρίου 1958

Φίλτατε κ. Ν. Πέτροβιτς

Ἐμμ. Μπενάκη 67 Ἐνταῦθα

Ἀπαντῶ εἰς ἐπιστολὴν σας δι' ἧς ζητεῖτε παρ' ἐμοῦ λεπτομερείας τοῦ χρονικοῦ τῆς δολοφονίας τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Παπάζογλου, τῆς γενομένης κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1909 ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Πράγματι διέμενον τότε, μετὰ τῆς οἰκογενείας μου ἐν Θεσ)νίκῃ ὑπηρετῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἀνατολῆς.

Ὡς καλῶς ἐνθυμοῦμαι ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὴν δολοφονίαν εἰδοποιήθη εἰς τὴν οἰκίαν μου ὑπὸ τοῦ Σερραίου Σάββα Τενεκετζῆ καὶ ἀμέσως ἐνήργησα μετ' αὐτοῦ τὴν μεταφορὰν καὶ τὴν τοποθέτησιν τοῦ νεκροῦ εἰς

τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐνορίας μου τῆς «Νέας Παναγούδας». Τῇ φροντίδι μας ἐν συνεχείᾳ εἰδοποιήθησαν οἱ συγγενεῖς του ὡς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Γενικὸν Προξενεῖον Θεσσαλονίκης.

Τὴν ἐπομένην ἔγινεν ἡ κηδεῖα τοῦ δολοφονηθέντος, δι' ἐξόδων τοῦ Ἑλλ. Γεν. Προξενείου, μὲ μεγάλην ἐπισημότητα ἠκολούθη δὲ μὲ βαθεῖαν θλίψιν καὶ συγκίνησιν πλῆθος Θεσσαλονικέων ὡς καὶ Σερραίων παρεπιδημούντων.

Ὡς ἐγνώσθη, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν κοινὴν γνώμην, καὶ κατὰ μαρτυρίαν τοῦ παρευρεθέντος εἰς τὸν τόπον τοῦ δράματος Γερμανοῦ ὑπηκόου Ρίττερ, τυπογράφου κατοίκου Θεσσαλονίκης, παραστάτος καὶ κατὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὴν δολοφονίαν διέπραξαν δύο ἀξιωματικοὶ Τοῦρκοι, ὄργανα τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου.

Τὸ λυπηρὸν εἶναι ὅτι παρὰ τὴν ἔνορκον κατάθεσιν τοῦ τυπογράφου Ρίττερ καὶ τὴν ἀναγνώρισιν παρ' αὐτοῦ τῶν δραστῶν, δίωξις κατ' αὐτῶν δὲν ἠκολούθησε ἂν καὶ ἦτο κατηγορηματικὴ ἢ κατάθεσις τοῦ αὐτόπτου τούτου μάρτυρος καὶ δὴ Γερμανοῦ.

Ἐδόθη τότε, ὡς ἐνθυμοῦμαι εἰς τὸν τύπον τῆς Θεσ)νίκης πρὸς δημοσίευσιν ἀνακοινωθὲν τῆς Τουρκικῆς Ἀστυνομίας, τὸ ὅποιον καὶ ἐδημοσιεύθη κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Ἀστυνομικοῦ Διευθυντοῦ Θεσ)νίκης, πρὸς ἀπλάνησιν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ μὲ σκοπὸν νὰ γεννηθῶν ἀμφιβολία διὰ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν τοῦ θύματος καὶ μετατεθῆ οὕτω ἢ βαρύνουσα τὸ Τουρκικὸν Κομιτᾶτον κατηγορία τῆς ἐνοχῆς του εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Παπάρογλου εἰς τοὺς ὤμους τῆς Ὄργανώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνταρτικοῦ Ἀγῶνος, μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἡ ἐκτέλεσις ὠφείλετο δῆθεν εἰς ἐσωτερικὰς διχονοίας τοῦ δρῶντος Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας.

Ἄλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἠπέιλησαν τότε διὰ καταλλήλων δηλώσεων ὅτι θὰ προέβαινον εἰς σφαγὰς τῶν Ἑλλήνων Θεσσαλονίκης ἂν ἀπεπειρῶντο οὗτοι νὰ ἐκδικήσουν τὸν θάνατον τοῦ Ι. Παπάρογλου.

Κατόπιν τούτου δύναται ὁ καθεὶς νὰ κρίνῃ ἂν ἀληθεύουν οἱ Τουρκοὶ ἰσχυρισμοὶ τοῦ ἀνακοινωθέντος.

Καταθέτω τ' ἀνωτέτω ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ ἀτυχοῦς ἐθνομάρτυρος Ἰωάννου Παπάρογλου, ὁ ὅποιος ἔπεσεν ἐκτελῶν ἄκρως ἐμπιστευτικὴν ἐθνικὴν ἀποστολήν.

Μετὰ τιμῆς

Ἰωάννης Κ. Καπέτης

Λήμνου 31 Ἀθῆναι 1)

1) Ἡ ἐνυπόγραφος αὐτῇ ἐπιστολῇ εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ συγγραφέως, εἰς ὃν καὶ ἀπευθύνεται.

Ἔτερον σοβαρὸν στοιχεῖον τῆς πατριωτικῆς δράσεως τοῦ δολοφονηθέντος Ἰ. Παπάζογλου εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς :

Εἰς τὸν συνταξιοδοτικὸν φάκελλον τῆς Ἑλένης χήρας Ἰωάννου Παπάζογλου εὐρίσκομεν καὶ δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω πιστοποιητικόν, τὸ ὁποῖον ἐγράφη διὰ χειρὸς τοῦ στρατηγοῦ Δημοσθένους Φλωριᾶ, ὑπηρετήσαντος ὡς γνωστὸν εἰς τὸ ἐν Σέρραις Ἑλληνικὸν Προξενεῖον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος μὲ τὸ ἀξίωμα « Ἀρχηγὸς καὶ ὀργανωτὴς τοῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνος τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας ».

Π Ι Σ Τ Ο Π Ο Ι Η Τ Ι Κ Ο Ν

Ὁ κάτωθι ὑπογεγραμμένος ὑποστράτητος Δημοσθένης Φλωριᾶς, Ἀρχηγὸς καὶ ὀργανωτὴς τοῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνος τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας,

Π ι σ τ ο π ο ι ῶ,

Ὅτι ὁ Ἰωάννης Παπάζογλου ἔκ τῆς πόλεως Σερρῶν καταγόμενος διετέλεσε μέλος τῆς Φιλικῆς Μακεδονικῆς Ἐταιρίας καὶ μέλος τῆς Ἐνόπλου Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως « Ὀρφεύς », πράκτωρ ἔμπιστος τοῦ Κέντρου, πρωταθλήτης εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἀκάματος Ἐθνικὸς Ἐργάτης.

Ἐλαβε μέρος κατὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ὄπλων ἐν ὄρῃ νυκτὸς καὶ ἡμέρας πολλάκις καὶ εἰς ἀποθήκευσιν αὐτῶν εἰς ὑπογείους κρύπτας κατασκευασθείσας ὑπὸ τούτου καὶ τῶν συντρόφων του ἰδιοχείρως εἰς οἰκίας μελῶν τοῦ « Ὀρφέως » ἀπὸ τοῦ ἔτους 1905-1908.

Εἰς τὴν ἐκτὸς τῶν καταλυμάτων ὁδήγησιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν Σωμάτων, ὅταν ταῦτα διωκόμενα ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων κατέφευγον εἰς τὴν πόλιν Σερρῶν ἐλλείψει ὀρεινῶν ἐρεισμάτων.

Ἐξετέλει δυσκόλους ἀποστολὰς ἐφοδιασμοῦ τῶν σωμάτων διὰ πολεμοφοδίων, ἐνδυμάτων καὶ λοιπῶν ὡς καὶ διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν τραυματιῶν εἰς εἰδικὰ ἐντὸς τῆς πόλεως καταλύματα καὶ εἰς ἐκτέλεσιν ἐν γένει ἀποστολῶν πλήρων κινδύνων ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου στρατοκρατούμενων. Ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγῶνος, οὔτινος ἢ μεγάλη ἐπιτυχία ὠφέλετο εἰς τὴν πατριωτικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ καὶ τῶν Συντρόφων του.

Οἱ κίνδυνοι τοὺς ὁποίους διέτρεξεν οὗτος ἀκαταπονήτως καὶ ἀδιαλείπτως ἐργαζόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἦσαν πολλάκις μεγαλύτεροι τῶν κινδύνων οὓς διέτρεχον τὰ Σώματα αἷνα ἐκινουῦντο καὶ ἔδρων ὑπὸ τὴν φύλαξιν κοὶ προσοχὴν τῶν μελῶν τῆς Ὀργανώσεως.

Ἐργάσθη μετ' ἀφωσιώσεως, αὐταπαρνήσεως, ἐνθέου ζήλου μετὰ κόπων καὶ μόχθων, ἀνιδιοτελῶς, ἐγκαταλείπων πολλάκις τὸ κύριον αὐτοῦ ἔργον διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ὀργανώσεως, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ Ἀγὼν ἤθελεν ἀποτύχει.

Οὗτος μετὰ τῶν συντρόφων του ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν πόλιν, ἐκ τῆς ὁποίας μετεδόθη ὁ ἐνθουσιασμὸς εἰς ὀλόκληρον τὸν πληθυσμὸν τοῦ Νομοῦ

καὶ οὕτω ἐπετεύχθη ἡ ὀλοσχερὴς ἐν τῷ Νομῷ ἐπικράτησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στοιχείου.

Κατεδιώχθη, ἐφυλακίσθη καὶ ἐν τέλει ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν Νεοτούρκων ἐν Θεσσαλονίκῃ τὸ ἔτος 1909, κατέλιπε σύζυγον καὶ πέντε τέκνα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28ῃ Ἰουνίου 1937

/ ὑπογραφή / Δημοσθένης Φλωριᾶς

ὑποστράτηγος

Πυθίας Ἰ Κυψέλη - Ἀθήναι.

Τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ μνημεῖον τοῦ Ἰωάννου Παπάζογλου

Εὐχὴ τῶν Σερραίων εἶναι ὅπως ὁ Δῆμος Θεσσαλονίκης ἀναρτήσῃ ἀναμνηστικὴν πλάκα εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ Λευκοῦ Πύργου μὲ τὴν ἀναγραφὴν τοῦ τραγικοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου Παπάζογλου.

Θυσίαι αὐτοῦ τοῦ μεγέθους δὲν πρέπει νὰ σβήνωνται καὶ νὰ ξεαφανίζονται ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

Ὁ Δῆμος Σερρῶν τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἐθνομάρτυρος ὠνόμασε πρὸς τιμὴν του μίαν ὁδὸν παρὰ τὴν παλαιὰν Μητρόπολιν, «ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ».

Ἡ μοῖρα κατέφερε καὶ δεύτερον πλήγμα εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ δολοφονηθέντος.

Ὅταν οἱ κάτοικοι τῶν Σερρῶν κατὰ τὴν 29ην Ἰουνίου 1913 ἔντρομοι ἀπὸ τὸν συριγμὸν τῶν ὀβίδων τοῦ Βουλγαρικοῦ πεδινοῦ πυροβολικοῦ τῶν ριπτομένων κατὰ τῆς ἀνοχυρώτου πόλεως, ἀλλόφρονες ἐγκατέλιπον τὰς οἰκίας των καὶ ἔτρεχον διὰ νὰ σωθοῦν πρὸς τὴν γραμμὴν τοῦ Στρυμόνος πρὸς συνάντησιν τοῦ προελαύνοντος Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἡ γραῖα τυφλὴ μητέρα τοῦ Παπάζογλου Ἰτσω, δὲν ἠθέλησε ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς φεύγοντας καὶ παρέμεινε εἰς τὴν οἰκίαν της μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι συντόμως ἡ πόλις θὰ ἐλευθερώνητο.

Κατὰ τὴν γενικὴν πυρπόλησιν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὡς καὶ τῆς συνοικίας της τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος, εὔρε οἰκτρὸν θάνατον καὶ ἐκὰθ ζῶσα χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἴχνη εἰς τὰ ἔρεπια τῆς πυρποληθείσης οἰκίας.

Οὕτω ἡ οἰκογένεια Παπάζογλου προσέφερε δύο μέλη της ὡς ὀλοκαύτωμα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας.

Ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Μιλτιάδης (ἀνάπηρος τοῦ Μικρασιατικοῦ πολέμου) καὶ ἡ δικηγόρος Ἐλευθερία εἶναι τὰ τρία ἐπιζῶντα ἐν Ἀθήναις τέκνα τοῦ Ἰ. Παπάζογλου.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΙΟΥΣΗΣ

1866 - 1909

Λάζαρος Κιούσης

Τρεῖς πυροβολισμοὶ ἀντήχησαν εἰς τὰς 9 τὸ βράδυ—31 Ἰουλίου 1909—εἰς τὸν στενὸν δρόμον τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων καὶ ἀνεστάωσαν τὸ Κονλοῦκι.¹⁾ Ἀμέσως διεδόθη ὅτι ἐδολοφόνησαν τὸν Λαζαράκη Κιούση ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν τῆς κατοικίας του κατὰ τὴν βραδυνὴν του ἐπιστροφῆν.²⁾

Ὁ δολοφόνος ἐπωφελούμενος τοῦ σκότους ἔγινεν ἄφαντος. Οἱ γείτονες ἔτρεξαν ἀμέσως, ἀλλὰ ἦτο ἄργά, ὃ δυστυχῆς Λαζαράκης ἦτο πλέον νεκρός.

Ὁ Λαζαράκης, ἑξάδελφος τῶν ἐν Βιέννῃ εὐεργετῶν τῶν Σερρῶν Ἀδελφῶν Δούμπα, ἦτο γραμματεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ προξενείου Σερρῶν καὶ διὰ τὴν ἔθνωφελῆ πατριωτικὴν του δρασίαν διὰ τὴν κίνησιν τοῦ ἀνταρτικοῦ Μα-

1) Κονλοῦκι, κεντρικὴ πλατεία μὲ τρίθρυσον τῆς παλαιᾶς πόλεως μεταξὺ Ταξιαρχῶν καὶ Ἀγ. Ἀθανασίου.

2) Π. Πέννα, Ἱστορία τῶν Σερρῶν, Ἀθῆναι 1966, σ. 323.

κεδοτικού αγώνος, εκ τῶν πρώτων εἶχε προγραφή ἀπὸ τὸ Νεοτουρκικὸν Κομιτᾶτον.

Τὴν ἐπομένην ἔγινε μεγαλοπρεπὴς ἡ κηδεῖα του, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησε ὅλη ἡ Σερραϊκὴ Ἑλληνικὴ Κοινωνία καὶ τὸν συνώδευσε ἕως τὴν τελευταίαν του κατοικίαν μὲ δάκρυα διὰ τὴν τραγικὴν του μοῖραν.

Ἡ λύπη καὶ ἡ συγκίνησις ἐγίνετο περισσότερον αἰσθητὴ ἀπὸ τοὺς ἤχους τοῦ πενθίμου ἐμβατηρίου τοῦ Σωπέν, πὺ ἐπαιάνιζεν ἡ φιλαρμονικὴ τοῦ ὀμίλου «ΟΡΦΕΥΣ».

Ὁ Λάζαρος Κιούσης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἡρωϊκῶς πεσόντας ἐργάτας τοῦ Μακεδονικοῦ αγώνος. Ὁ δολοφόνος του παρέμεινεν ἀσύλληπτος.

Ἡ οἰκογένειά του εἶχε τὴν κακὴν μοῖραν νὰ κτυπηθῇ δύο φορὰς κατὰ σκληρὸν τρόπον, διότι καὶ ὁ πάππος του Δημήτριος Κιούσης ἐδολοφονήθη τὴν 8ην Μαΐου 1821, εἰς τὴν ἐρημωθεῖσαν τότε ἀγορὰν τῶν Σερρῶν ἀπὸ τοὺς βασιβουζούκους, ἐν μέσῳ ἀλαλαγμῶν τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου, ἐτοιμοῦ διὰ γενικὴν σφαγὴν.¹⁾

Μαρμάρινος ἀνδριάς τοῦ Λαζαράκη κοσμεῖ ἀπὸ ἐτῶν τὸν τάφον του εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῶν Σερρῶν μὲ τὸ ἐπίγραμμα :

Εἰ δ' Ὀρφέως μοι γλῶσσα
καὶ μέλος παρὴν
ὥστ' ἢ κόρην Δήμητρος
ἢ κείνης ποσὶν
ὑμνοῖσι κηλήσαντα
σ' ἔξ Ἄδου λαβεῖν
κατῆλθον ἄν.

Ἡ τεθλιμμένη ἀδελφὴ Μαρία

1) Π. Πέννα, Ἱστορία τῶν Σερρῶν, Ἀθήναι 1966, σ. 145, ὡς καὶ Ν. Κασσμούλη Στρατ. Ἐνθυμήματα Α', σ. 134—137.